

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativammat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Filosofiassa analysoidaan käsitteitä ja esitetään perusteluja. Menetelmiä ovat esimerkiksi olettusten kyseenalaistaminen, käsitteiden määrittelyminen, ajatuskokeet ja vastaesimerkkien esittäminen. Valitse näistä neljästä kaksi ja esitele niiden käyttöä kuvaamalla ja selittämällä esimerkki kummastakin.
2. Myymäläauton valikoimat ovat usein vaikeasti ennustettavia. Sen sijaan tiedät, että tavanomaisesti käyttämästäsi ruokakaupasta saa suosikkileipäsi.
 - a) Erittele, millaiset perusteet oikeuttavat tällaisissa arkisissa tapauksissa puhumaan tiedosta.
 - b) Millä edellytyksillä suosikkileipäsi saatavuutta koskeva tieto täyttää klassisen tiedon määritelmän ehdot? Perustele vastauksesi.

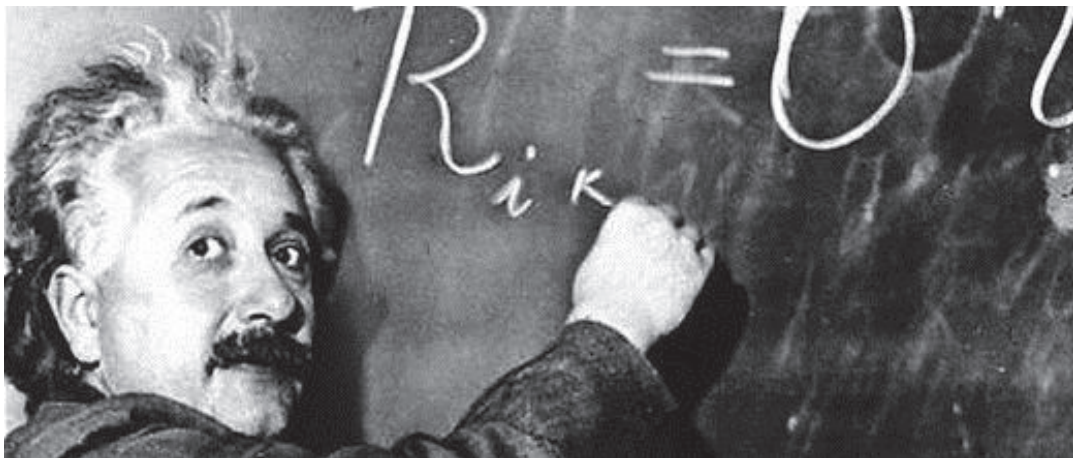
Myymäläauto
<<http://myymäläauto.fi>>. Luettu 12.3.2015.

3. Osa seuraavista lauseista a–f on normatiivisia etiikan lauseita ja osa ei. Analysoi lauseiden sisältöä ja perustele, miksi lause on tai ei ole normatiivinen etiikan lause.
 - a) On rumaa laittaa veitsi suuhun.
 - b) Lasten ruumiillinen kurittaminen on laissa kielletty.
 - c) Nälkää näkeviä on autettava.
 - d) Älä juokse ajotielle, voit jäädä auton alle!
 - e) Toisten ihmisten pilkkaaminen ei ole kenenkään etu.
 - f) Ilmastomuutos täytyy saada hallintaan.

4. Pieni lapsi sairastaa vakavaa tautia, joka on lapsilla hyvin harvinainen. Sairaus mahdollistaa kokeen, joka ei hyödytä lasta, mutta todennäköisesti auttaa monia samaa tautia sairastavia tulevaisuudessa. Koe on kivulias. Pitäisikö huoltajan eli lapsen oikeuksista vastuussa olevan edunvalvojan suostua kokeeseen?
5. a) Kuvaa a priori- ja a posteriori -tiedon välistä eroa ja anna kummastakin tiedon lajista esimerkki. (2 p.)
b) Miten tämä erottelu liittyy analyyttisten ja synteettisten totuuksien väliseen eroon? (4 p.)
6. Johtaako Thomas Kuhnin teoria paradigman vaihdoksista tieto-opilliseen relativismiin? Voit käyttää vastauksessa hyväksesi alla olevia kuvia.

Nikolaus Kopernikus ja kaavio aurinkokeskeisestä planeettamallista
<<http://mittelalterheute.jimdo.com>>. Luettu 12.3.2015.

Albert Einsteinin suhteellisuusteoria mullisti monien fysiikan käsitteiden ymmärtämisen.
<<http://www.amnh.org>>. Luettu 12.3.2015.

7. Yhteiskuntafilosofiassa on esitetty erilaisia oikeudenmukaisuusperiaatteita. Arvioi seuraaviin kahteen periaatteeseen liittyviä ongelmia ja anna niistä esimerkit.
- a) Yhteiskunta on oikeudenmukainen, kun kaikki jaetaan tasan. Esimerkiksi kaikille maksetaan samaa palkkaa. (2 p.)
 - b) Yhteiskunta on oikeudenmukainen, kun kaikki saavat sen, mikä heille kuuluu. (4 p.)
8. Konservatismia kannattavat nykyfilosofit pitävät turvallisuutta tärkeämpänä arvona kuin vapautta. Liberalismin kannattajat ovat päinvastaista mieltä.
- a) Mitä seurauksia on siitä, että turvallisuutta korostetaan vapauden kustannuksella?
 - b) Miten turvallisuuden ja vapauden painotukset näkyvät nyky-yhteiskunnassa?

Kuva: YTL

Japanilainen hiekkalaatikko on turvallinen mutta vapautta rajoittava. Lapset eivät pääse ulos, eivätkä koirat pääse sisään.

- +9. Arkipiispa Jukka Paarma kommentoi kirkolliskokouksen avauspuheessaan 3.5.2010 koulun etiikan opetusta seuraavasti:

Periaatteessa ajatus etiikan opetuksesta, joka on irrotettu uskonnoista ja niiden arvoista, herättää kysymyksiä. Pelkkä etiikka sinänsä olisi relativistista, kuvailevaa. Sellaisena se ehkä opettaisi määrittelemään, mutta ei kasvattaisi moraaliseen kannanottoon vaan helposti kyyniseksi relativistiksi.

Kuvaile ja erittele lukion filosofisen etiikan opetusta ja selvitä sen mahdollisia normatiivisuuden lähteitä.

- +10. Platonin dialogissa iäkäs Parmenides kuulustelee nuorta Sokratesta filosofisista ajatuksista, jotka on myöhemmin tunnettu Platonin ideaoppina. Keskustelu ei voi olla todenmukainen kuvaus historiallisesta tapahtumasta. Se on myös sisällöllisesti yllättävä, koska ideaoppi oli Platonin itsensä kehittämä. Lue alla oleva katkelma ja vastaa seuraaviin tehtäviin.
- Erittele Parmenideen esittämää ideaopin kritiikkiä. (4 p.)
 - Arvioi Sokrateen esittämää vasta-argumenttia. (5 p.)

Sokrates, sanohan minulle itsekö olet keksinyt erottaa toisistaan varsinaiset ideat ja ne oliot, jotka ovat niistä osallisia? – – Uskotko olevan olemassa oikeudenmukaisuuden idean itsessään ja kauniin ja hyvän idean ja kaikkien sen kaltaisten asioiden idean, kysyi Parmenides.

– Kyllä uskon. – –

– Kuvittelen sinun tulleen siihen johtopäätökseen, että jokainen idea on yksi, seuraavalla tavalla: On joukko esineitä, jotka sinusta näyttävät isoilta, ajattelet katsoessasi niitä, että niissä kaikissa toteutuu sama idea, suuruus, ja päättelet, että suuri on yksi idea.

– Totta puhut.

– Mutta jos sielusi silmillä katselet tuota suuruutta itseään ja noita monia isoja esineitä samalla tavalla, niin eikö tule esiin vielä yksi suuruuden idea, jonka nojalla niiden kaikkien täytyy näyttää suurilta?

– Kyllä siltä näyttää.

– Tulee siis esiin toinen suuruuden idea, tuon alkuperäisen suuruuden idean ja noiden siitä osallisina olevien esineiden lisäksi. Ja niiden lisäksi tulee jälleen uusi, jonka ansiosta kaikki edellä mainitut oliot ovat suuria. Eikä näin ollen mikään noista sinun ideoistasi ole yksi, vaan niiden luku on ääretön.

– Mutta Parmenides, Sokrates sanoi. – Eikö jokainen noista ideoista ole ajatus, joka ei voi syntyä muualla kuin sielussa? Siten jokainen niistä on yksi, eikä suinkaan joudu moninkertaisuuteen sillä tavoin kuin sinä sanot?

– Onko siis, Parmenides kysyi, – jokainen niistä yksi ajatus olematta silti ajatus mistään?

– Se on mahdotonta, vastasi Sokrates.

– Ajatuksen täytyy siis olla ajatus jostakin?

– Niin täytyy.

– Olevasta vai olemattomasta?

– Olevasta.

– Siis ajatus jostain yhdestä, jonka tuo ajatus toteaa olevan kaikissa ja kuitenkin olevan vain yksi idea?

– Aivan niin.

– Eikö silloin tuo, jonka ajatellaan olevan yksi ja aina sama kaikissa, ole juuri idea?

– Nähtävästi on pakko niin päätellä.

– No hyvä on sitten, sanoi Parmenides. – Eikö sama välttämättömyys joka saa sinut väittämään, että muut oliot ovat osallisina ideoista, pakota sinua myös ajattelemaan, että kaikki oliot ovat ajatusta ja että kaikki siis ajattelevat, tai, että ne tosin ovat ajatusta, mutta eivät ajattele?

– Ei tuossakaan kyllä ole järkeä, sanoi Sokrates.

Platon, *Parmenides*, suom. A. M. Anttila.